Professional Development Service for Teachers | An tSeirbhís um Fhorbairt Ghairmiúil do Mhúinteoirí

Junior Certificate School Programme
Blackrock Education Centre, Kill Avenue, Dún Laoghaire, Co. Dublin
01 – 236 5000 jcsp@pdst.ie www.pdst.ie

Supporting teachers and students within the Junior Certificate School Programme

Ráitis (T1) do Chlár Scoile na Sraithe Sóisearaí (CSSS): Nótaí an mhúinteora

Tugann *Sonraíocht Ghaeilge na Sraithe Sóisearaí (T1*) cur síos mionsonraithe ar fhoghlaim na Gaeilge sa tsraith shóisearach i dtaca le gach scoláire i scoileanna a fheidhmíonn trí mheán na Gaeilge. Tá an tsonraíocht ar fáil ar shuíomh CNCM: www.curriculumonline.ie.

Ráitis iad na ráitis CSSS (JCSP) atá mar ábhar tacaíochta agus mar scafall don teagasc agus don fhoghlaim do scoláirí atá ag tabhairt faoi Chlár Scoile na Sraithe Sóisearaí. Ní chuimsíonnn na ráitis ach cuid den fhoghlaim atá i gceist le sonraíocht na Gaeilge ach is féidir le múinteoirí úsáid a bhaint astu chun tacú le foghlaim an scoláire i réimsí den fhoghlaim atá i gceist sa tsonraíocht.

Ní chuireann uimhreacha Ráitis CSSS ord tábhachta in iúl. Tá saoirse ann tabhairt faoi pé ráitis is oiriúnaí do chomhthéacs an rang-ghrúpa agus don fhoghlaim a bheidh mar thoradh ar aonaid foghlama a eascraíonn as torthaí foghlama *Shonraíocht Ghaeilge na Sraithe Sóisearaí (T1).* Is ráitis iad torthaí foghlama (TFanna) na sonraíochta a chuireann síos ar an eolas, an tuiscint, na scileanna agus na luachanna ba chóir don scoláire a bheith ábalta a thaispeáint i ndiaidh dó staidéar a dhéanamh ar an nGaeilge sa tsraith shóisearach. Is scafall iad Ráitis CSSS a thacaíonn leis an scoláire cuid den fhoghlaim atá i gceist sna TFanna a bhaint amach.

Cur chuige comhtháite

Cur chuige comhtháite atá i gceist sa tsonraíocht: ní mór cuimhneamh gur chóir na scileanna teanga ar fad a chur chun cinn i ngach rang agus i ngach aonad foghlama. Beidh an fhorbairt atá ar bun ag scoláire i scil teanga amháin ag tarraingt ar agus ag cur leis na scileanna teanga eile. Tapaítear an deis chun na scileanna teanga ar fad a chothú le chéile.

Meabhraítear do mhúinteoirí go bhfuil póstaeir chun tacú le scoláirí scil an mhachnaimh a fhorbairt ar fáil le híoslódáil ó rannán na Gaeilge ar an suíomh www.jct.ie ag an nasc seo a leanas ach scrolláil síos an leathanach:

https://www.jct.ie/leagangaeilge/gaeilge/t1_cpd_workshop_three_ga

Nótaí breise don mhúinteoir

Tugtar roinnt sonraí breise thíos a d'fhéadfadh a bheith cuiditheach agus tú i mbun pleanála ar úsáid na ráiteas. Luaitear uimhir na sprice a bhfuiltear ag tagairt di i ngach cás.

Ráiteas 1:

(3) Treoir agus aiseolas: Mar shampla, moltaí an mhúinteora maidir leis an gcéad chéim eile chun dul chun cinn a dhéanamh; aiseolas ó bhéal nó i scríbhinn; ceistiúchán cuí chun tacú le scoláire teacht ar thuiscint níos fearr agus araile.

(6) Nithe a thugann spreagadh dom: Mar shampla, spraoi, cumarsáid, taisteal, nasc leis an bpobal teanga, léargas ar an gcultúr / oidhreacht, saibhriú teanga, sásamh a bhaint as an ngramadach a thuiscint, buntáistí an dátheangachais / ilteangachais agus araile.

(9) Meáin chumarsáide na Gaeilge: Mar shampla, alt ó www.tuairisc.ie nó alt Gaeilge in iris nó i nuachtán eile; clár ar TG4, clár ar Raidió na Gaeltachta nó clár Gaeilge ar stáisiún raidió áitiúil / réigiúnda; suíomh idirlín; na meáin shóisialta agus araile.

(10) Réimse níos leithne daoine sa phobal teanga: Comhscoláirí lasmuigh de mo rang-ghrúpa; múinteoirí agus baill foirne eile ar scoil; pobal Gaeilge lasmuigh den scoil; úsáideoirí canúna eile agus araile.

Ráiteas 2:

Cumas Cumarsáide: Cur chuige comhtháite atá i gceist i *Sonraíocht Ghaeilge na Sraithe Sóisearaí (T1*) agus ní mór cuimhneamh gur chóir na scileanna teanga ar fad a chur chun cinn i ngach rang agus i ngach aonad foghlama. Chomh maith leis sin, ba chóir Torthaí Foghlama ó na trí shnáithe a chomhtháthú i ngach aonad foghlama. Tacaíonn agus cothaíonn Feasacht Teanga agus Chultúrtha (Snáithe 2) agus Féinfheasacht an Fhoghlaimeora (Snáithe 3) le Cumas Cumarsáide an scoláire.

(2) Acmhainní foghlama teanga: Mar shampla: cinn chlóite *iontaofa* (foclóirí agus graiméir san áireamh) nó suíomhanna gréasáin *iontaofa* ar nós iad seo a leanas:

- www.focloir.ie
- www.teanglann.ie
- www.abair.tcd.ie,
- Fís agus Foghlaim ar www.gaelchultur.com
- www.aistear.ie

(3) Téarmaí gramadaí: Mar shampla: an chopail 'is', ainmfhocal, uatha, iolra, firinscneach, baininscneach, aidiacht, réamhfhocal, séimhiú, urú, guta leathan / guta caol, consan leathan / consan caol, briathar rialta, briathar neamhrialta, an aimsir láithreach, an aimsir chaite, an aimsir ghnáthchaite, an aimsir fháistineach, an modh coinníollach, an modh ordaitheach, réamhfhocal comhshuite, fréamh an bhriathair, fréamh an fhocail, uimhreacha, na tuisil srl.

(5) Téacsanna de chineálacha difriúla: Téacsanna ó bhéal agus téacsanna scríofa san áireamh. **Samplaí de théacsanna ó bhéal**: teachtaireacht ghutha, cur i láthair, comhrá, agallamh, lúibín nó agallamh beirte, díospóireacht, taibhiú ar amhrán / ar dhán / ar dhráma beag a chum an scoláire, scéal a insint a chum an scoláire féin, físeán beag le fuaim (osghuthú nó dialóg) agus cineálacha téacsanna eile nach iad. **Samplaí de théacsanna scríofa**: téacsteachtaireacht, giolc, blag, gearrscéal, dialann, amhrán / dán / dráma a chum an scoláire féin, díospóireacht, freagairt phearsanta do théacs agus cineálacha téacsanna eile nach iad.

An Roinn Oideachais agus Scileanna
Department of Education and Skills

Tá an SFGM á maoiniú ag Rannóg Oideachais Múinteoirí na Roinne Oideachais agus Scileanna agus á bainistiú ag Ionad Oideachais Bhaile Átha Cliath Thiar

(6) Réimse stíleanna: Ag úsáid réim chuí teanga. Mar shampla: teanga fhoirmeálta nó teanga neamhfhoirmeálta, teanga fhileata nó gnáththeanga, drochtheanga (teanga bharúil) nó teanga bhéasach, teanga shimplí nó teanga chasta, teanga pháistiúil nó teanga an duine fhásta agus araile.

(7) Suíomh eile seachas ar scoil: Mar shampla i saol an teaghlaigh, i saol an phobail, i saol an spóirt, i mo shaol sóisialta, i mo chaitheamh aimsire.

Ráiteas 3:

Gné de Litríocht na Gaeilge: Meabhraítear do mhúinteoirí go bhféadfaí an ráiteas seo ar sheánraí na drámaíochta agus na scannánaíochta a chur in oiriúint do staidéar ar sheánraí eile.

(7) Meán digiteach: Mar shampla, aipeanna agus feidhmchláir ar nós Adobe Spark, Powtoon, Tellagami, Mentimeter, Kahoot, Piktochart, Coggle, Puppetpals, Edmodo agus cinn eile nach iad, chun cabhrú leis an scoláire ábhar ó bhéal nó i scríbhinn a thaifead (agus/nó a roinnt le comhscoláirí).

(10) Patrúin na teanga: mar shampla, struchtúr abairte agus comhréir / ord na bhfocal.

(11) Taibhiú: Mar shampla, mír as an dráma a chur i láthair os comhair an rang-ghrúpa sa seomra ranga / os comhair ranga eile / os comhair na dtuismitheoirí i halla na scoile / nó os comhair an phobail in amharclann an bhaile.

Ráiteas 4:

Litríocht áitiúil / bhéil: Mar shampla, scéalta béaloidis, amhráin ar an sean-nós ón gceantar (nó amhráin nua-chumtha), rannta nó ortha áitiúla, seanchas na ndaoine faoi logainmneacha nó eile, scríbhneoirí / filí / cumadóirí áitiúla comhaimseartha nó a macasamhail atá imithe ar shlí na fírinne, téacsanna a aimsítear i gcartlann áitiúil nó i gcartlann náisiúnta agus araile. (Féach foinsí áitiúla féideartha thíos).

(1) Foinsí logánta: Mar shampla**,** seanchaí áitiúil, tuismitheoir / caomhnóir / seantuismitheoir, ionad oidhreachta sa cheantar (nó *sa cheantar atá roghnaithe ag an múinteoir agus ag an rang* chun staidéar a dhéanamh air ó thaobh litríochta béil / áitiúil de), grúpa oidhreachta, Oireachtas na Gaeilge agus foinsí eile nach iad.

(2) Foinsí ar líne: Dornán foinsí féideartha thíos mar fhéidearthachtaí:

- Cnuasach Bhéaloideas Éireann (www.duchas.ie)
- Tionscadal Gréasáin Cheirníní Doegen (www.doegen.ie)
- www.bealoideasbeo.ie
- www.cartlann.ie
- Bailiúchán na Scol (UCD; ar fáil ar líne)
- Taisce Cheol Dúchais Éireann (www.itma.ie)
- Cartlann TG4
- Cartlann Raidió na Gaeltachta
- Cartlann RTÉ

(3) Seánra: An cineál téacs atá i gceist. Mar shampla, seanchas faoi logainm, laochscéal ón bhFiannaíocht/Rúraíocht, dán le file áitiúil, gearrscéal nó úrscéal le húdar áitiúil, amhrán ar an sean-nós, amhrán ceol tíre a cumadh go háitiúil (nó sa cheantar a bhfuilimid i mbun staidéir air), ortha na seandaoine, rann atá i mbéal an phobail srl

(4) Stíl an téacs: Coinbhinsin litríochta *nó* tréithe an bhéaloidis a bhaineann leis an téacs.

(8) Leaganacha éagsúla: Mar shampla amhrán a bhfuil dhá leagan de i mbéal an phobail.

Ráiteas 5:

(1) Foinsí taighde oiriúnacha nó foinse eolais: Mar shampla, saineolaí nó duine atá ar aithne agam; leabhar, sainfhíseán nó clár faisnéise; cartlann; suíomh ar líne agus araile.

(6) Na meáin dhigiteacha mar fhoinse eolais: Sa chás seo, an cineál suímh atá i gceist ná sainshuíomhanna ar an idirlíon atá aitheanta as a bheith ina bhfoinsí *iontaofa* eolais nó a bhfuil fianaise ann maidir leis an saineolas atá ar fáil orthu i dtaca le litríocht áitiúil / béil. Tá dornán samplaí féideartha luaite thíos ach aimseoidh an scoláire / an rang-ghrúpa cinn eile a bhaineann lena rogha cheantair:

- Bunachar Logainmneacha na hÉireann (www.logainm.ie),
- Cartlann Taisce Cheol Dúchais Éireann (www.itma.ie),
- An Bunachar Naisiúnta Beathaisnéisí Gaeilge (www.ainm.ie)
- Portráidí na Scríbhneoirí Gaeilge (http://portraidi.ie)

(7) Na meáin dhigiteacha mar mheán cumarsáide: Mar shampla, aipeanna agus feidhmchláir ar nós Adobe Spark, Powtoon, Tellagami, Mentimeter, Kahoot, Piktochart, Coggle, Puppetpals, Edmodo agus cinn eile nach iad, chun cabhrú leis an scoláire ábhar ó bhéal nó i scríbhinn a thaifead agus/nó a roinnt le comhscoláirí.

T1: Gné de phobal agus de chultúr na Gaeilge atá tábhachtach dom

Gaeilge

Códuimhir Ráitis: GAJC5

Dalta: Name Surname **Rang:** Class

Is féidir liom:

Tosaithe agam | Dul chun cinn déanta | Táim in ann

1. **Aithním** foinsí taighde oiriúnacha, saineolaithe san áireamh, agus **bainim úsáid** astu chun oidhreacht shaibhir na Gaeilge a fhiosrú.
2. **Aithním** agus **déanaim taighde ar** ghné áitiúil nó náisiúnta de bheochultúr na Gaeilge atá tábhachtach dom.
3. **Déanaim** cur i láthair ar mo rogha ghné den bheochultúr Gaelach.
4. **Bím ag gníomhú** trí Ghaeilge i mo rogha ghné den bheochultúr lasmuigh den rang.
5. **Scríobhaim** léirmheas ar fhoinse eolais a bhaineann le gné den chultúr.
6. **Bainim leas as** na meáin dhigiteacha chun mo thuiscint ar an gcultúr a fhorbairt.
7. **Úsáidim** na meáin dhigiteacha chun mo thuiscint ar an gcultúr a roinnt.
8. **Déanaim comparáid idir** mo rogha ghné den chultúr Gaelach agus a macasamhail i gcultúr eile.
9. **Aithním** go bhfuil cearta teanga agam mar úsáideoir Gaeilge agus cuirim le m'eolas mar gheall orthu.

Féinmhachnamh...

Rud a tháinig go héasca chugam ná... Text here

Text here

Rud amháin ar bhain mé taitneamh as ná... Text here

Text here

Mar thoradh ar an staidéar seo, músclaíodh (spéis / suim / bród / fiosracht / tuiscint níos doimhne) ionam i leith... Text here

Rud amháin atá le feabhsú agam ná... Text here

Text here